

פרשת בא תשפ"ו
חושך

שמות פרק י'

(כ) וַיֹּאמֶר יְקֹנֶק אֶל מֹשֶׁה נְטִיה יָדָךְ עַל הַשָּׁמַיִם וַיְהִי חֹשֶׁךְ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּמַּשׁ חֹשֶׁךְ: (כב) וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַשָּׁמַיִם וַיְהִי חֹשֶׁךְ אַפְלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים: (כג) לֹא רָאוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְלֹא קָמוּ אִישׁ מִתַּחַתָּיו שְׁלֹשֶׁת יָמִים וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר בְּמוֹשְׁבֹתָם: (כד) וַיִּקְרָא פְרָעֹה אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לְכוּ עִבְדוּ אֶת יְקֹנֶק רַק צֹאנְכֶם וּבְקָרְכֶם יֵצֵג גַּם טַפְכֶם יִלְךְ עִמָּכֶם: (כה) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה גַם אֶתְּהָ תִתֶּן בְּיָדֵנוּ זָבָחִים וְעֹלֹת וְעֲשִׂינוּ לִיקְנֹק אֱלֹהֵינוּ: (כו) וְגַם מְקַנְנֵנוּ יִלְךְ עִמָּנוּ לֹא תִשָּׂא רַפְסָה כִּי מִמֶּנּוּ נִקַּח לְעַבְד אֶת יְקֹנֶק אֱלֹהֵינוּ וְאֲנַחְנוּ לֹא נִדַע מַה נַּעֲבֹד אֶת יְקֹנֶק עַד בָּאוּ שָׁמָּה: (כז) וַיִּחַזֵּק יְקֹנֶק אֶת לֵב פְרָעֹה וְלֹא אָבָה לְשַׁלְּחַם: (כח) וַיֹּאמֶר לוֹ פְרָעֹה לָךְ מַעְלֵי הַשָּׁמַיִם לָךְ אֵל תִּסָּף רְאוֹת פְּנֵי תַמּוֹת: (כט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֹּן דַּבַּרְתָּ לֹא אֶסֶף עוֹד רְאוֹת פְּנִיךָ:

רש"י
(כא) **וימש חשך** - ויחשיך עליהם חשך יותר מחשכו של לילה, וחשך של לילה יאמיש ויחשיך עוד: **וימש** - כמו ויאמש יש לנו תיבות הרבה חסרות אל"ף לפי שאין הברת האל"ף נכרת כל כך אין הכתוב מקפיד על חסרונה, כגון (ישעיהו יג כ) ולא יהל שם ערבי, כמו לא יאהל, לא יטה אהלו. וכן (שמואל ב כב מ) ותזרני חיל, כמו ותאזרני. ואונקלוס תרגם לשון הסרה, כמו (שמות יג כב) לא ימיש בתר דיעדי קבל ליליא, כשיגיע סמוך לאור היום. אבל אין הדבור מיושב על הוי"ו של וימש, לפי שהוא כתוב אחר ויהי חשך. ומדרש אגדה פותרו לשון (דברים כח כט) ממשש בצהרים, שהיה כפול ומכופל ועב עד שהיה בו ממש: (כב) **ויהי חשך אפלה שלשת ימים וגו'** - חשך של אופל שלא ראו איש את אחיו אותן שלשת ימים. ועוד שלשת ימים אחרים חשך מוכפל על זה, שלא קמו איש מתחתיו. יושב אין יכול לעמוד,

ועומד אין יכול לישב. ולמה הביא עליהם חשך, שהיו בישראל באותו הדור רשעים, ולא היו רוצים לצאת, ומתו בשלשת ימי אפלה כדי שלא יראו מצרים במפלתם ויאמרו אף הן לוקין כמונו. ועוד שחפשו ישראל וראו את כליהם, וכשיצאו והיו שואלין מהן והיו אומרים אין בידינו כלום אומר לו אני ראיתיו בביתך ובמקום פלוני הוא: **שלשת ימים** - שלוש של ימים טירציני"א בלעז [קבוצה של שלשה ימים רצופים] וכן שבעת ימים בכל מקום שטייני"א של ימים [קבוצה של שבעה ימים רצופים]: (כד) **יצג** - יהא מוצג במקומו: (כה) **גם אתה תתן** - לא דייך שמקננו ילך עמנו, אלא גם משלך תתן: (כו) **פרסה** - פרסת רגל פלנט"א בלעז [כף רגל]: **לא נדע מה נעבד** - כמה תכבד העבודה שמא ישאל ממנו יותר ממה שיש בידינו: (כט) **כן דברת** - יפה דברת ובזמנו דברת, אמת שלא אוסיף עוד ראות פניך:

תורה תמימה

(כא) **וימש חשך** - מגיד הכתוב דכשהיה המצרי עומד לא היה יכול לישב וכשישב לא יכול לעמוד, מפני שהוא מש באפילה שנאמר וימש חשך^[2] [מכילתא בשלח פי ד']:

^[2] ומבואר במדרשים שהחושך היה כעובי דינר, וכלל הענין מופלא מאד, דמה שייך להתפיס שיעור ממשות בחושך, וגם צ"ע דלפי פירש"י שהיה כל משך המעל"ע כולו לילה ולא היה יום כלל א"יכ נשתנו סדרי בראשית, וזה קשה מאד שהרי הקדוש ברוך הוא הבטיח לנח ולבניו ויום ולילה לא ישבותו. ולולא מסתפינא להמציא דבר חדש מאד ה"א דענין החושך היה לא באויר רק בעיני האנשים, והיינו שהיה מתוח תבלול על אישון העין, ואמרו חכמים שאותו התבלול היה נמוש ביד וגם היה כעובי דינר, וניחא הכל: